

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Божнар
« 31 » *серпня* 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ РІДНОЇ МОВИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 012 Дошкільна освіта
освітньо-професійна програма Дошкільна освіта

Кременець – 2017

Легін В. Б., Швець О. В. Теорія та методика розвитку рідної мови (дошкільна лінгводидактика, методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей, методика ознайомлення з суспільним довкіллям) : робоча програма для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта / О. В. Швець – Кременець, 2017. – 29 с.

Розробник програми : Легін Вікторія Борисівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти та Швець О. В. – асистент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти. Протокол № 1 від 31 серпня 2017 року.

Завідувач кафедри к.пед.наук, доцент Т. С. Фасолько

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7 / 9	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	<i>нормативна</i>	
Модулів – 2	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-3-й	2-3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – підготувати папку-скарбничку із зразками дидактичних матеріалів із обраної теми		Семестр	
Загальна кількість годин – 210/270 4-й – 120/150; 5-й – 90/120.		4-5-й	4-5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3/2; самостійної роботи студента – 3,6/3,2.	Освітньо-професійна програма підготовки: бакалавр	4-й – 34 год	4-й – 12 год
		5-й – 16 год.	5-й – 8 год
		Практичні, семінарські	
		4-й – 14 год	4-й – 6 год
		5-й – 18 год.	5-й – 6 год
		Лабораторні	
4-й – 6 год	-		
Самостійна робота			
4-й – 66 год	4-й – 130 год		
5-й – 56 год.	5-й – 136 год.		
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 45 %/ 55% (4-й сем.); 37% / 63% (5-й сем.); для заочної форми навчання – 12% / 88% (4-й сем.) та 9%/ 91 % (5-й сем.).

Примітка.

Умовні скорочення у програмі: ЗДО – заклад дошкільної освіти.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування мовленнєвої компетентності в майбутнього вихователя дітей раннього та дошкільного віку.

Завдання:

- визначити засади навчання дітей рідної мови в ЗДО;
- ознайомити з метою, завданнями та змістом провідних концептуальних, базових та варіативних програмових документів з актуальних проблем сучасної дошкільної освіти;
- озброїти варіативними технологіями розвитку мовлення і навчання дітей від народження до 6 років рідної мови;
- сформувати уміння і навички планування різних видів роботи з розвитку мовлення: в різних вікових групах, з дітьми різних категорій і за різних соціальних умов;
- прищепити навички коригування відхилень і вад у мовленні дітей, що виникли за різних причин;
- ознайомити з передовим педагогічним досвідом роботи з розвитку мови й навчання дітей елементів грамоти;
- сформувати знання, уміння, навички контролю за навчально-мовленнєвою діяльністю дітей; за організацією та здійсненням навчально-мовленнєвої діяльності вихователями дошкільних закладів освіти;
- здійснювати моніторинг сформованості мовленнєвої компетенції у дітей старшого дошкільного віку.

Курс «Теорія та методика розвитку рідної мови» спрямований на формування у студентів таких професійних *компетентностей*.

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності.

ЗК1.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК2.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7.Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності.

ЗК11.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності).

СК1.Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вихователя дітей раннього та дошкільного віку.

СК2.Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості дитини раннього і дошкільного віку.

СК4.Здатність створювати психолого-педагогічні умови для саморозвитку і самореалізації суб'єктів освітнього процесу та реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища закладу освіти.

СК5.Здатність до розвитку в дітей раннього та дошкільного віку мовлення як засобу спілкування та взаємодії з однолітками та дорослими, навчання дітей української мови.

СК9.Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

СК10.Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

СК13.Здатність трансформувати і впроваджувати у власній професійній діяльності передовий педагогічний досвід у галузі освіти.

СК15.Здатність здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

СК17.Здатність працювати з дітьми, що мають особливі освітні потреби та обрати ефективні форми та методи, технології роботи з ними.

СК18.Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання.

РН2.Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби дошкільної освіти.

РН7.Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

РН8.Вміти вести педагогічну роботу; визначати ступінь і глибину засвоєння навчального програмного матеріалу, прищеплювати дошкільникам навички самостійного опанування й поповнення знань.

РН10.Використовувати навички, що були сформовані й розвинуті під час вивчення дисциплін професійної практичної підготовки.

РН11.Здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі дошкільної освіти.

РН15.Організовувати освітньо-виховний процес у дошкільному навчальному закладі.

РН17.Ефективно використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, флеш-анімації, презентації, буклети.

РН20.Демонструвати навички публічної етичної поведінки.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Тема 1. Поняття про теорію і методику розвитку рідної мови. Наукові засади дошкільної лінгводидактики. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей.

Предмет і завдання теорії та методики розвитку рідної мови та дошкільної лінгводидактики. Педагогічні закономірності та принципи навчання дітей рідної мови. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей. Умови успішного виконання програмових завдань за діючими програмами у ЗДО.

Тема 2. Особливості розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку

Становлення та розвиток мовлення дітей 1-го та 2-го років життя. Методика проведення занять у групах раннього віку. Зміст, завдання та методика розвитку мовлення дітей 3-го року життя. Характеристика мовленнєвого розвитку та спілкування дітей середнього та старшого дошкільного віку.

Тема 3. Особливості розвитку зв'язного мовлення у дошкільників

Методика навчання монологічного та діалогічного мовлення. Навчання дітей розповідання за дидактичними картинками. Навчання дітей розповідання про іграшки.

Переказ літературних творів. Розповіді дітей з досвіду. Методика навчання складання листів. Навчання творчого розповідання. Використання дидактичних ігор, вправ, логічних завдань для розвитку зв'язного мовлення.

Тема 4. Методика словникової роботи. Специфіка занять із словникової роботи

Особливості засвоєння слова у дошкільному віці. Сучасні дослідження вчених з питань формування лексичної компетенції дітей дошкільного віку. Принципи словникової роботи. Завдання (*збагачення кількісного складу лексики, якісне засвоєння лексики, активізація словника, усунення з мовлення дітей ненормативних слів*) та зміст словникової роботи в різних вікових групах ЗДО.

Напрями лексичної роботи з дітьми дошкільного віку. Лексичний запас дитини дошкільного віку. Динаміка словника дитини дошкільного віку. Методика розвитку словника у дітей в ЗДО та вдома.

Тема 5. Завдання і зміст формування граматично правильного мовлення у дітей. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей

Етапи становлення граматичної будови мовлення у дітей раннього віку. Типові граматичні помилки в мовленні дітей. Зміст та прийоми обстеження і перевірки граматичної правильності мовлення у дітей. Шляхи формування граматичної правильності мовлення у дітей.

Заняття з формування граматичної правильності мовлення у ЗДО.

Тема 6. Завдання і зміст виховання звукової культури мови.

Методика виховання звукової культури мови

Виховання звукової культури мовлення у дітей. Загальні особливості звуковимови у дітей дошкільного віку. Недоліки звуковимови у дошкільників (вікові, фізіологічні; мовні порушення внаслідок неправильного розвитку мовно-рухового апарату (вроджені чи набуті); мовні патологічні вади в мові дітей старшого дошкільного віку внаслідок педагогічної занедбаності). Компоненти звукової культури мовлення (артикуляція звуків, дикція, фонетична правильність мовлення, дихання, сила голосу, тембр та темп, фонематичний слух, інтонація, мелодійність, ритм, фразовий і логічний наголоси та ін.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

Тема 7. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей в закладах дошкільної освіти

Предмет і завдання організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей. Змістова характеристика методики організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей. Форми організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей.

Методика ознайомлення дітей з малими фольклорними жанрами. Методика роботи з казкою.

Методика читання дітям художніх творів. Методика проведення бесід на морально-етичні бесіди. Оцінно-етичні судження у структурі художньо-мовленнєвої діяльності дітей. Робота в куточку книги. Розвиток словесної творчості на літературних заняттях. Формування почуття гумору у дошкільнят.

Тема 8. Методика використання ілюстративного матеріалу на заняттях з розвитку мовлення, художньої літератури та в повсякденному житті

Поняття про ілюстрацію. Види ілюстративного матеріалу для занять з мовленнєвого розвитку, художньої літератури, особливості його добору. Методика роботи з ілюстративним матеріалом на заняттях з різних розділів програми.

Тема 9. Методика роботи з поетичними творами у ЗДО

Поняття про поетичний твір, його види. Рекомендовані твори для читання дітям за діючими програми в ЗДО. Тематика поетичних творів для

дітей (за «Поетичними сходинками зростання»). Методика роботи з жанрами та видами поетичних творів у різних вікових групах.

Тема 10. Методики організації та керівництва театральньо-ігровою, театральньо-мовленнєвою, образотворчо-мовленнєвою та музично-мовленнєвою діяльностями в ЗДО

Характеристика методик організації та керівництва театральньо-ігровою, театральньо-мовленнєвою, образотворчо-мовленнєвою та музично-мовленнєвою діяльностями в ЗДО. Особливості формування когнітивно-мовленнєвої, виразно-емоційної, поетично-емоційної, оцінювально-етичної, театральньо-ігрової компетенції у дітей дошкільного віку.

Інноваційні форми співпраці ЗДО та сім'ї з питань організації педагогічної просвіти батьків щодо формування у батьків бажання читати дітям художні книги, формування читацької культури в дитини дошкільного віку, шанобливого ставлення до книг, особливості створення куточка книги вдома.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ

Тема 11. Зміст і форми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям

Предмет і завдання методики ознайомлення дітей з довкіллям.

Програмне забезпечення ознайомлення дітей з предметним довкіллям у ЗДО. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО.

Роль STEM-освіти, у осягненні дошкільником закономірностей та взаємозв'язків довкілля, формуванні цілісного світогляду та основ культури інженерного мислення.

Тема 12. Засоби і форми ознайомлення дітей з довкіллям. Методи і форми ознайомлення дітей з предметним довкіллям

Засоби ознайомлення дітей з довкіллям. Картина як засіб ознайомлення з довкіллям. Методика застосування карт розумових дій на різних видах занять. Форми ознайомлення дітей з довкіллям. Сучасні підходи до таксономії навчально-розвивальних занять. Гра-стратегія – інтерактивна форма навчання дошкільників. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.

Методи і форми ознайомлення дітей з предметним довкіллям.

Тема 13. Методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів

Виховання у дошкільників відповідального ставлення до довкілля. Ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки. Ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху.

Тема 14. Ознайомлення дітей з явищами суспільного життя

Ознайомлення з рідним краєм і Батьківщиною. Ознайомлення дітей з національними символами України. Формування в дітей основ економічної культури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 15. Педагогічний менеджмент в організації мовленнєво-розвивального середовища в ЗДО

Педагогічний менеджмент в організації навчально-мовленнєвої діяльності у ЗДО. Види планування з розвитку мовлення у ЗДО. Форми методичного керівництва роботою з розвитку мовлення у ЗДО. Обладнання методичного кабінету з розвитку мовлення. Особливості проведення щотижневої перевірки планів навчально-виховної роботи, тематичної перевірки з освітньої лінії «Мовлення дитини» у ЗДО. Форми ознайомлення методиста із роботою вихователя з розвитку мовлення. Робота з розвитку мовлення в управліннях освіти.

Тема 16. Аналіз інноваційних та авторських методик навчання елементів грамоти дітей дошкільного віку.

Аналіз методик навчання грамоти дошкільників (М. Монтесорі, Ж. Декролі, Г. Домана, С. Лупан, В. Ліщука).

Особливості навчання грамоти дошкільників раннього віку.

Порівняльна характеристика авторських методик навчання читанню дітей дошкільного віку. Техніка швидкого читання Теодора Рузвельта. Таблиця Шульте і її роль у формуванні навичок читання. Методика фоточитання Олега Андрєєва. Система вправ І. Т. Федоренко для навчання динамічного читання.

Прийоми роботи навчання динамічного читання («Читання під рахунок», «Губи», «Блискавка», «Віконце» та ін.).

Ліберика, її особливості. Меморика у роботі з навчання читанню.

Методичне керівництво процесами формування навичок читання та письма у дошкільників.

Тема 17. Особливості підготовки руки дитини до письма

Генезис розвитку рухових навичок у дітей. Закономірності формування рухових навичок у дітей дошкільного віку. Зміст підготовки руки дитини до письма за вимогами програм: Вимоги діючих програм («Українське дошкілля», «Впевнений старт», «Я у Світі» та ін.). Орієнтовні види роботи з підготовки руки дитини до письма. Ігри для розвитку дрібних м'язів пальців

руки й окоміру дітей. Вправи на розвиток дрібних м'язів пальців, кисті, передпліччя та плеча.

Заняття і вправи з підготовки руки дитини до письма: формування навичок роботи в зошиті; вправи із штрихування контурів; малювання предметів у зошиті в одну лінію; оцінювання рівня готовності дітей до навчання в школі. Робота з прописами.

Тема 18. Мовленнєва готовність дитини до школи

Поняття про мовленнєву готовність та мовленнєву підготовку дитини до школи. Діагностичні методики для визначення рівня мовленнєвої готовності дітей дошкільного віку до школи.

Тема 19. Наступність і перспективність ЗДО і початкової школи з питань мовленнєвого розвитку дітей

Поняття про наступність та перспективність у роботі ЗДО та початкової школи. Труднощі у навчання рідної мови шести річок. Стимулювання та мотивація дітей старшого дошкільного віку до вивчення рідної мови у початковій школі. Роль батьків у формуванні позитивного ставлення до мовленнєвого вдосконалення дитини контексті НУШ.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог го	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	210	50	32	6	-	122	270	20	12	-		248
Модуль 1.												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ												
Тема 1. Поняття про теорію і методику розвитку рідної мови. Наукові засади дошкільної лінгводидактики. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей.	10	2	2	-	-	6	13	1	-	-	-	12
Тема 2. Особливості розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку.	14	2	2	2	-	8	26	1	1	-	-	24

Тема 3. Особливості розвитку зв'язного мовлення у дошкільників.	12	4	2	-	-	6	14	1	1	-	-	12
Тема 4. Методика словникової роботи. Специфіка занять із словникової роботи	8	2	2	-	-	4	12	1	1	-	-	10
Тема 5. Завдання і зміст формування граматично правильного мовлення у дітей. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей	14	4	2	-	-	8	20	1	1	-	-	18
Тема 6. Завдання і зміст виховання звукової культури мови. Методика виховання звукової культури мови.	17	2	2	2	-	11	16	1	1	-	-	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ												
Тема 7. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей в закладах дошкільної освіти.	10	2	2	-	-	6	14	1	1	-	-	12
Тема 8. Методика використання ілюстративного матеріалу на заняттях з розвитку мовлення, художньої літератури та в повсякденному житті.	8	2	2	-	-	4	11	1	-	-	-	10
Тема 9. Методика роботи з поетичними творами у ЗДО.	13	2	2	-	-	9	21	1	-	-	-	20

Тема 10. Методики організації та керівництва театральньо-ігровою, театральньо-мовленнєвою, образотворчо-мовленнєвою та музично-мовленнєвою діяльностями в ЗДО	16	4	2	2	-	8	16	1	1	-	-	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ												
Тема 11. Зміст і форми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.	10	2	2	-	-	6	16	1	1	-	-	14
Тема 12. Засоби і форми ознайомлення дітей з довкіллям. Методи і форми ознайомлення дітей з предметним довкіллям.	9	2	1	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 13. Методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів.	11	4	1	-	-	6	13	1	-	-	-	12
Тема 14. Ознайомлення дітей з явищами суспільного життя.	10	4	2	-	-	4	11	1	-	-	-	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ												
Тема 15-16. Педагогічний менеджмент з розвитку мовлення у ЗДО. Аналіз інноваційних та авторських методик навчання елементів грамоти дітей дошкільного віку	16	4	2	-	-	10	15	2	1	-	-	12

Тема 17. Особливості підготовки руки дитини до письма.	14	4	2	-	-	8	19	2	1	-	-	16
Тема 18. Мовленнєва готовність дитини до школи.	11	4	1	-	-	8	15	1	-	-	-	14
Тема 19. Наступність і перспективність ЗДО і початкової школи з питань мовленнєвого розвитку дітей.	7	2	1	-	-	4	16	1	1	-	-	14
Всього	210	50	32	6	-	122	270	20	12	-	-	248

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кіль- кість годин (д.ф.)	Кіль- кість годин (з.ф.)
1.	Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей	2	
2.	Складання конспектів ігор-занять із розвитку мовлення дітей раннього віку. Моделювання ситуацій ігор-занять з розвитку мовлення дітей раннього віку за попередньо складеними конспектами	2	1
3.	Методика розвитку діалогічного та монологічного мовлення. Методика навчання розповіданню (за дидактичними картинками, про іграшки, з власного досвіду, творче розповідання та ін.).	2	1
4.	Методика словникової роботи у ЗДО	2	1
5.	Методика формування граматичної будови мовлення у дітей	2	1
6.	Методика виховання звукової культури мовлення у дітей	2	1
7.	Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності у ЗДО	2	1
8.	Особливості використання ілюстрацій під час занять з розвитку мовлення у ЗДО	2	-
9.	Особливості роботи з поетичними творами у ЗДО	2	-
10.	Драматизування та інсценізування у ЗДО. Підбір та читання художньої літератури для дітей раннього та дошкільного віку. Показ різних видів театру у ЗДО. Музичні розваги на мовленнєву тематику.	2	1
11.	Ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям. Методи і форми ознайомлення дітей з предметним довкіллям.	2	1
12.	Ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів	2	-

13.	Ознайомлення дітей з явищами суспільного життя	2	1
14.	Особливості методики «Вчимося читати» Л. Шелестової, її використання у ЗДО	2	1
15.	Педагогічний менеджмент у ЗДО з розвитку мовлення. Підготовка руки дитини до письма. Робота з прописами для дошкільників.	2	1
16.	Діагностика мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до школи	1	-
17.	Аналіз ППД з питань наступності та перспективності ЗДО і початкової школи щодо мовленнєвого розвитку, навчання дітей рідної мови	1	1
Всього годин		32	12

Методичні рекомендації до проведення практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень теорії і методики розвитку рідної мови та формує вміння і навички практичного застосування їх через індивідуальне виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

Мета практичних занять – розширення у студентів інформування до загальної проблематики курсу, озброєння сукупністю вмінь придбання нової наукової інформації, формування навичок роботи з різними джерелами інформації (законодавчими, нормативними документами, програмами виховання, навчання і розвитку дітей, науковими, навчальними, методичними джерелами, періодикою), перетворення інформації та подання її в різних формах (виступ, цитата, теза, анотація, реферат тощо).

На семінарських заняттях студенти проявляють самостійність та творчу активність, спрямовану на розширення та деталізацію знань, здобутих на лекціях, а також придбають вміння висловлювати особистісну точку зору та аргументувати її.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських та практичних заняттях

1 бал – студент виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки;

2 бали – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з дошкільної лінгводидактики, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили у процесі вивчення дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям.

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.)
1	Моделювання занять з розвитку мовлення дітей раннього віку, їх аналіз.	2
2	Обстеження звуковимови у дітей дошкільного віку	2
3	Показ різних видів театру для дітей різного дошкільного віку	2
Всього годин		6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.)	Кількість годин (з.ф.)
1	Наукові засади дошкільної лінгводидактики	6	12
2	Історичний огляд становлення дошкільної лінгводидактики	8	24
3	Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей	6	12
4	Особливості розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку. Становлення і розвиток мовлення дітей раннього віку.	4	10
5	Поняття про зв'язне мовлення. Методика розвитку діалогічного мовлення.	8	18
6	Методика навчання монологічного мовлення.	11	14
7	Розповіді дітей з власного досвіду.	14	12
8	Переказ літературних творів.	11	10
9	Навчання творчого розповідання.	21	20
10	Методика словникової роботи й ознайомлення з довідками.	16	14
11	Методика опосередкованого ознайомлення з довідками.	16	14
12	Специфіка занять з словникової роботи.	12	10
13	Методика ознайомлення дошкільників з правилами вуличного руху та протипожежної безпеки.	6	12
14	Завдання і зміст формування граматично правильного мовлення у дітей.	4	10
15	Методика виховання звукової культури мови.	10	12
16	Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей. Організація театралізованих ігор.	8	16
17	Навчання елементів грамоти. Інновації у навчанні дітей читанню у ЗДО	8	14
18	Методики діагностики рівня мовленнєвої компетенції в старших дошкільників	4	14
Всього годин		122	248

8. Індивідуальні завдання (20 б)

У 4-му семестрі студенти виготовляють лепбук (фетрову книжечку) для дітей дошкільного віку на обрану тему. Перелік тем:

1. Знайомимо із одягом.
2. Кухня.
3. Мій будинок.
4. Природа восени.
5. Їжа.
6. Одяг.
7. Моя шафа.
8. Як я допомагаю матері.
9. Як я допомагаю татові.

10. Я і мої друзі (про дитячі розваги або ігри).
11. Ігри на воді.
12. Свята, які я знаю.
13. Звичаї та традиції мого народу.
14. Як я доглядаю за собою.
15. Домашня техніка.
16. Мій гардероб.
17. Овочі.
18. Фрукти.
19. Колекція насіння.
20. Город.
21. Кімнати будинку.
22. Іграшки.
23. Меблі.
24. Дива природи.
25. Те, що мене радує (прогулянки з батьками, спільні розваги батьків і дітей).
26. Моя сім'я.
27. Птахи.
28. Тварини.
29. Водойми мого краю.

Студент у 5-му семестрі під керівництвом викладача готує проєкт / методичну розробку на одну із запропонованих тем:

1. Консультації для батьків з питань формування художньо-мовленнєвої компетенції дошкільників.
2. Ознайомтесь з куточком книги в різних вікових групах ЗДО та зробіть опис його обладнання, відеоролик про роботу в ньому в різних вікових групах або фотозвіт такої роботи з відповідними конспектами тих форм роботи, що ви спостерігали.
3. Дидактичні та наочні матеріали для формування граматичної будови мовлення дітей дошкільного віку.
4. Різноманітність форм роботи з питань формування звукової культури мовлення дошкільників.
5. Методичне забезпечення процесу розвитку мовлення дітей у різних вікових групах.
6. Планування та облік роботи з розвитку мовлення у ЗДО.
7. Перевірка готовності дитини до школи (з питань підготовки руки дитини до письма, читання).
8. Діагностичні методики з питань розвитку мовлення дитини дошкільного віку.
9. Розвиток мовлення у процесі театралізації (вікова група дошкільників – на вибір студента).
10. Особливості добору та розробки дидактичного матеріалу для формування правильної звуковимови дітей дошкільного віку.

- 11.Форми роботи ЗДО з сім'ями дошкільників з питань розвитку мовлення дошкільників різних вікових груп (традиційні та інноваційні).
- 12.Інновації з питань розвитку мовлення дошкільників.
- 13.Авторські методики та дидактичні матеріали з питань розвитку мовлення дошкільників різних вікових груп.
14. Розвивальне мовленнєве середовище в сучасному ЗДО.
- 15.Враховання вікових та індивідуальних особливостей дошкільників у процесі планування форм роботи з розвитку мовлення.
- 16.Індивідуальна робота з розвитку мовлення: способи організації та результативність.
- 17.Ігрові форми роботи з питань розвитку мовлення дошкільників.
- 18.Аналіз передового педагогічного досвіду з розвитку мовлення в ЗДО.
- 19.Аналіз педагогічного досвіду батьків з питань розвитку мовлення дошкільнят вдома.
20. Виготовлення наочності для розвитку мовлення дошкільників (навчання елементів грамоти).

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів при виконанні індивідуальних навчально-дослідних завдань:

1 бал – студент не може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи при виконанні індивідуального навчально-дослідного завдання;

2 бали – студент може поверхнево розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи при виконанні індивідуального навчально-дослідного завдання;

3 бали – студент може поверхнево розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи при виконанні індивідуального навчально-дослідного завдання; має часткові елементарні навички з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям.

4 бали – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, має елементарні навички з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям.

5 балів – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт навчання;

6 балів – студент виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, проте без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді; має часткові навички з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям;

7 балів – студент виявляє здатність поверхнево викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, робить спроби встановити зв'язок між

ними; має навички з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям.

8 балів – студент виявляє здатність частково викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, встановлює зв'язки між ними; має деякі навички з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям.

9 балів – студент виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, робить спроби встановити зв'язок між ними; має навички з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям.

10 балів – студент володіє глибокими знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить частково аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали;

11 балів – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну;

12 балів – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує деякі творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну;

13 балів – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; здатен творчо проявити себе в процесі навчально-пізнавальної діяльності.

14 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; здатен творчо проявити себе в

процесі навчально-пізнавальної діяльності, виклад матеріалу структурований та відповідно технічно оформлений.

15 балів – студент має системні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів - доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них;

16 балів – студент має системні знання, проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів - доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них у логічній послідовності, проте зустрічаються деякі технічні чи письмові неточності у індивідуальному навчально-дослідному завданні;

17 балів – студент має системні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів - доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них; можуть повторюватись деякі фрагменти поданого матеріалу, недотримані деякі технічні вимоги (замінені розділові знаки, не вірні переноси слів тощо);

18 балів – студент має системні та міцні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів - доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них; дещо порушена логіка викладу матеріалу, трапляються незначні технічні помилки (відсутність нумерації сторінок тощо);

19 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію;

20 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій чи друкованій формі; розвиває свої обдарування та нахили, здатен повною мірою проявити творчий потенціал під час вивчення дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям.

Методи навчання: лекції, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, вправи, ілюстрації, демонстрація, робота з літературою, відеометод, пізнавальні ігри, навчальна дискусія, виконання творчих завдань, самостійна робота.

Методи контролю: поточне тестування, контрольні роботи, самостійні роботи, усне опитування, виконання творчих завдань, підсумковий тест.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Зразок:

Поточна успішність	Модулі	ІНДЗ	Всього балів
12 практичних по 5 балів	ЗМ 1 (10) ЗМ 2 (10)	20 балів	100
60 балів	20 балів		

Шкала оцінювання знань та вмінь студентів під час підсумкового контролю

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю	Результати здачі екзамену
A	Відмінно	90 – 100	27 – 30	63 – 70
B	Добре	82 – 89	24 – 26	58 – 62
C	Добре	75 – 81	22 – 23	53 – 57
D	Задовільно	67 – 74	20 – 21	47 – 52
E	Задовільно	60 – 66	18 – 19	42 – 46
FX	Незадовільно	35 – 59	10 – 17	25 – 41
F	Незадовільно	1 – 34	1 – 9	1 – 24

Критерії оцінювання за національною шкалою

Відмінно (А) – має міцні знання з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям; вільно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; вміло й упевнено, з незначною кількістю помилок застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє різноманітні творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Добре (В) – має добрі знання з дисципліни, з частковими помилками; достатньо впевнено, в загальному вірно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; упевнено, лише з кількома суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє

творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Добре (С) – студент дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й оцінка «Добре (В)», але допускає неістотні, другорядні помилки та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу.

Задовільно (D) (задовільно; достатньо) – має непогані, мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному достатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності зі значною кількістю недоліків.

Задовільно (E) (задовільно) – студент виявляє знання і розуміння основних положень курсу, але викладає матеріал не досить повно і допускає значні помилки; відчуває труднощі при виконанні практичних завдань; відповіді подані нелогічно.

Незадовільно (FX) (з можливістю повторного складання; з обов'язковим повторним курсом) – не має мінімально достатніх знань з дошкільної лінгводидактики, методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, методики ознайомлення з суспільним довкіллям; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань в практичних ситуаціях; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

11. Рекомендована література

Базова

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник А. М. Богуш. – К.: Редакція журналу «Вихователь-методист дошкільного навчального закладу». – 2012. – 28 с.
2. Богуш А. М., Н. І. Луцан. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник / А. М. Богуш, Н.І. Луцан. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. – 256 с.
3. Богуш А.М. Заняття з розвитку мови в дитячому садку. – К.: Рад. шк., 1988. – С.26 – 27.
4. Богуш А. М.. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку / А.М. Богуш. – Одеса: Маяк, 1999. – 88 с.
5. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А. М. Богуш. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.: іл.
6. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку [Текст] : навч. посібник для студентів ВНЗ / А. М. Богуш. – К. : Слово, 2004. – 344 с.
7. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. – 4-те вид., доопр. і доп. – Х.: Вид-во «Ранок», 2013. – 192 с. – (Сучасна дошкільна освіта).

8. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма. – Тернопіль: Мандрівець 2009. – 108 с.
9. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма / А.М. Богуш. – Тернопіль: Мандрівець, 2010.
10. Богуш А. М. Перші кроки грамоти: перед шкільний вік: навч. посіб. / Богуш А. М., Маліновська Н. В. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 424 с.
11. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 367 с.
12. Богуш А. М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей [Текст]: підручник для студентів ВНЗ / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, Т. Котик. – К.: Слово, 2010. – 301 с.
13. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з дошкільним у дошкільному навчальному закладі. Підручник для ВНЗ / А. Богуш, Н. Гавриш. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2008. – 408 с.
14. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта» / В. Є. Бенера, Н. В. Маліновська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 384 с.
15. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта» / В.Є. Бенера, Н. В. Маліновська. – К.: «Видавничий Дім «Слово», 2010. – 367 с.
16. Готуємо руку до письма. – 3-тє вид., зі змін. і доповн. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 108 с.
17. Дошкільна лінгводидактика: Хрестоматія: У 2 ч. : Посібник / Упорядник Богуш А.М. (Ч.1.). – К.: Вища школа, 1999. – С.9 – 45.
18. Іванець Л.І. Прописи, скоромовки та завдання на звук Л. / Л. І. Іванець. – Х.: ПП Українське літературне агенство «УЛА», 2017. – 32 с.: іл. – (Логопедичні уроки).
19. Моніторинг основних компетенцій дітей старшого дошкільного віку / Авт.-укл. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. – Х.: Ранок, 2013. – 96 с.
20. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. – К.: Українська академія дитинства, 2017. – 80 с.
21. Програма «Українське дошкільня» (2017 р.). Режим доступу до програми: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programa-ukrainske-doshkillya.pdf>
22. Пишемо з матусею. Прописи для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Н. А. Горбункова. – Видавництво ТОВ «СЕПТІМА», 2015. – 32 с.

- 23.Смирнова К.В. Читаю по складах. 4-5 років. / К.В. Смирнова. – Х.: ПП Українське літературне агенство «УЛА», 2017. – 16 с.: іл. (117 розумних наліпок).
- 24.Смирнова К.В. Читаю букви, склади та слова. 3-4 роки. / К. В. Смирнова. – Х.: ПП Українське літературне агенство «УЛА», 2017. – 16 с.: іл. (117 розумних наліпок).
- 25.Смирнова К.В. Читаю букви, склади та слова. 4-5 років. / К. В. Смирнова. – Х.: ПП Українське літературне агенство «УЛА», 2017. – 16 с.: іл. (117 розумних наліпок).
- 26.Федієнко В.В. Буквар для дошкільнят: Читайлик / Василь Федієнко. – Х. ВД «Школа», 2015. – 48 с. – (Серія «Подарунок маленькому генію»).

Додаткова

1. Антощук Є. Швидка педагогічна допомога. Чи варто швидко читати у початкових класах, або секрети швидкого читання // Є.Антощук // Початкова освіта. – 2006. – № 11. – С. 14–17.
2. Бенера В. Є. Я – сам! Практикум для самостійної роботи студента за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу з навчального курсу «Теорія та методика розвитку рідної мови дітей». – Кременець: Видавничо-поліграфічний центр КОГП, 2011. – 300 с.
3. Біденко В.В. Аналіз тексту твору на основі його багаторазового перечитування // Рідна школа. – 2002. – № 4. – С. 40 –43.
4. Богуш А. Змістова характеристика навчання дітей рідної мови [Текст] : мовлення дитини / А. Богуш // Дитячий садок. – 2012. – №34-35. – С.45–50.
5. Богуш, А. Методика Срезневського і навчання мови сьогодні [Текст] : до 200-річчя з дня народження / А. Богуш // Дошкільне виховання. – 2012. – №11. – С.8 –11.
6. Богуш, А. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного навчального закладу [Текст] : реалізація завдань освітньої лінії "Мовлення дитини" / А. Богуш, Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2012. – № 10. – С.8–14.
7. Гавриш Н. Інтелектуальний клуб " Що?Де? Коли? : Інтегроване заняття з пріоритетом мовленнєвої діяльності для старших дошкільнят / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2008. – №5. – С.14.
8. Гербова В. В. Заняття по розвитку речи в средней группе детского сада [Текст] : пособие для воспитателя дет. сада / В. В. Гербова. – 2-е изд., исправ. и доп. – М. : Просвещение, 1983. – 144 с.
9. Гербова, В. В. Заняття по розвитку речи в средней группе детского сада [Текст] / В. В. Гербова. – М. : Просвещение, 1978. – 128 с.
- 10.Гербова, В. В. Заняття по розвитку речи в старшей группе детского сада [Текст] : пособие для воспитателя дет. сада / В. В. Гербова. – М. : Просвещение, 1984. – 175 с.

- 11.Гербова, В. В. Заняття по розвитку речі во второй младшей группе детского сада [Текст] : кн. для воспитателя дет. сада / В. В. Гербова. – 2-е изд., перераб. – М. : Просвещение, 1989. – 111 с.
- 12.Гавриш Н. Про Юрчика та його друзів / Н. Гавриш // Джміль. – 2012. – № 1. – С. 13–15.
- 13.Гавриш Н. В. Повчально, цікаво, весело / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2005. – № 5. – С.14–15.
- 14.Гавриш Н. Мовлення – основа і спосіб мислення [Текст] : мовлення дитини / Н. Гавриш // Дитячий садок. – 2012. – №34-35. – С.50–52.
- 15.Головченко Л. Шукаємо маму Зайчиху : Заняття з розвитку мовлення для молодшої групи / Л. Головченко // Палітра педагога. – 2010. – № 5. – С.20–21.
- 16.Головченко Н. М. Ознаки зими : Заняття з розвитку мовлення для дітей старшого віку / Н. М. Головченко // Розкажіть онуку. – 2009. – № 1–2. – С.85.
- 17.Гвоздев А. Н. Вопросы изучения детской речи. – АПН РСФСР,1961. – С.32.
18. Гапоненко Л. М. Як удосконалити навички читання // Л. М. Гапоненко // Розкажіть онуку. – 2004. – № 7-8. – С. – 79– 80.
- 19.Журавльова Н. Конспект заняття "І багата, і чудова наша українська мова" : Старша група / Н. Журавльова, Л. Бурцева, О. Захарченко // Дитячий садок. – 2010. – № 40. – С.27–28.
- 20.Жильцова О. Л. Виховання правильної звуковимови у дітей старшого дошкільного віку [Текст] / О. Л. Жильцова. – К. : Рад. школа, 1971. – 160 с.
- 21.Замелюк М. Мандрівка за маршрутом " Земля космос" : Інтегроване заняття з мовленевого та логіко-математичного розвитку за змістовою лінією " Природа Космосу" для старших дошкільнят / М. Замелюк // Дошкільне виховання. – 2010. – №2. – С.22–23.
- 22.Зав'язун, Т. Мовленнєвий розвиток дошкільників. Тематичні проекти / Т. Зав'язун. – К. : Редакція газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. – 120 с. – (Бібліотека "Шкільного світу").
- 23.Згонник С. М. Добре в світі тому жити, хто уміє все робити : Заняття з розвитку мовлення. Друга молодша група / С. М. Згонник // Розкажіть онуку. – 2008. – № 7. – С.58–59.
- 24.Зубова Л. Весняні перегони : Розвиток мовлення / Л. Зубова // Дошкільне виховання. – 2008. – № 4. – С.18–19.
- 25.Іванюк Ж. Зимово фантазія. Логопедичне заняття з елементами ТРВЗ для старших дошкільнят / Ж. Іванюк //Дошкільне виховання. – 2012. – № 12. – С. 27–28.
- 26.Копилова О. П. Подорож до осіннього лісу : Комплексне заняття з мовленнєвого спілкування для дітей другої молодшої групи / О. П. Копилова // Розкажіть онуку. – 2010. – №10. – С.81–84.
- 27.Каверина Е.К. О развитии речи детей первых двух лет жизни. – М.: Медгиз, 1950. – С.15.

- 28.Кольцова М.М. Двигательная активность и развитие функций мозга. – М.: Педагогика, 1993. – С.132.
- 29.Клевцова, Л. Л. Заняття з розвитку мовлення: 3 елементами природознавства у різновіковій групі молодший, старший дошкільний вік / Л. Л. Клевцова // Дошкільний навчальний заклад. – 2009. – №11. – С.36–38.
- 30.Короткова І. Веселі музики. Тематичне заняття з розвитку мовлення (звукова культура) для старших дошкільнят/ І. Короткова //Дошкільне виховання. – 2012. – № 10. – С. 24–25.
- 31.Лавриненко І. Корекційні казки, ігри, вправи. / О. Лавриненко // Палітра педагога. – 2012. – № 1. – С.24–26.
- 32.Лаба Н.Г., Поніманська Т.І. Входимо у Світ: система інтегрованих занять з дітьми четвертого року життя. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 240 с.
- 33.Лаба Н.Г., Поніманська Т.І. Відкриваємо Світ: система інтегрованих занять з дітьми п'ятого року життя. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 320 с.
- 34.Лаба Н.Г., Поніманська Т.І. Перетворюємо Світ: система інтегрованих занять з дітьми шостого року життя. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 400 с.
- 35.Майданюк А. Зелена Аптека. Тематично-пізнавальний цикл міні-занять для старших дошкільнят / А. Майданюк // Палітра педагога. – 2012. – № 4. – С. 24–28.
- 36.Малицька О. Музичний зоопарк. Тематичне заняття для дітей середньої групи / Олена Малицька // Дошкільне виховання. – 2013. – № 6. – С. 38.
- 37.Омельченко, А. Розповіді-роздуми за моделями: Розвиток мовлення / А. Омельченко // Дошкільне виховання. – 2010. – №3. – С.8–11.
- 38.Організована навчально-пізнавальна діяльність дітей старшого дошкільного віку: розробки занять; у 2 ч. Ч. 1 / упоряд.: О.М. Березіна, О. Л. Цимбалюк. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 248 с.
- 39.Організована навчально-пізнавальна діяльність дітей старшого дошкільного віку: розробки занять; у 2 ч. Ч. 2/ упоряд.: О.М. Березіна, О. Л. Цимбалюк. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 288 с.
- 40.Пасічник А. Словесний розвиток засобами казки: Перспективне планування роботи у старшій групі / А. Пасічник, В. Белова // Палітра педагога. – 2009. – № 5. – С.19–22.
- 41.Піроженко Т. Особистиний розвиток дітей у творчих іграх. Зауваги до освітньої лінії «Гра дитини» / Т. Піроженко, К. Карасьова // Дошкільне виховання. – 2012. – № 9. – С.28–31.
- 42.Пасічник, А. Навчання переказу: формування монологічної компетентності / А. Пасічник // Дошкільне виховання. – 2008. – № 11. – С.12–16.
- 43.Розенгарт – Пупко Г. Л. Формирование речи в раннем возрасте. – М.: АПН РСФСР, 1963. – С.73.

- 44.Рібцун Ю. Розроблено програму корекції ФФНМ (Логопедія) / Ю. Рібцун // Дошкільне виховання. – 2012. – № 2. – С. 34.
- 45.Рібцун, Ю. Ігри для ротика : Розвиток мовлення / Ю. Рібцун // Дошкільне виховання. – 2007. – № 4. – С.28–29.
- 46.Рібцун, Ю. Граматичні намистини для цікавої дитини : Дидактичні ігри для дітей 4-7 років / Ю. Рібцун // Палітра педагога. – 2009. – №4. – С.15–18.
- 47.Розвиваємо мовлення : Казкотерапія. Педагогічний тренінг. Конспект заняття-проекту. Цільова прогулянка у природу. Інтегроване заняття. Робота з батьками // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2008. – №10. – С.2–120.
- 48.Рухи пальчиками - швидкий розвиток : Розвиваємо моторику // Розкажіть онуку. – 2010. – № 8. – С.145–147.
- 49.Рібцун, Ю. Щоб малюк заговорив : спеціальна освіта. Ранній вік / Ю. Рібцун // Дошкільне виховання. – 2011. – №4. – С.24–26.
- 50.Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник / Н. Гавриш, О. Брежнєва, І. Кіндрат, О. Рейпольська; За заг. ред. О. Брежнєвої. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 176 с.
- 51.Сафонова, М. Системність у навчанні творчого розповідання [Текст] : Розвиток мовлення / М. Сафонова, А. Пасічник // Дошкільне виховання. – 2009. – № 5. – С.14–17.
- 52.Сарапулова Є. Віршуємо змалку : розвиток мовлення / Є. Сарапулова // Дошкільне виховання. – 2011. – № 11. – С.12–15.
- 53.Стефанова, О. Б. Весняна мозаїка : Заняття з мовленнєвого спілкування та ознайомлення з природою у різновіковій логопедичній групі. Для дітей 5-6 років із фонетико-фонематичним порушенням мовлення / О. Б. Стефанова // Дошкільний навчальний заклад. – 2009. – № 2. – С.19–21.
- 54.Столбова Т. Діалогічне мовлення - у дидактичній грі : Розвиток мовлення / Т. Столбова // Дошкільне виховання. – 2008. – № 2. – С.14–15.
- 55.Столбова Т. Мистецтво діалогу : Дидактичні ігри та вправи / Т. Столбова // Палітра педагога. – 2008. – №3. – С.21–23.
- 56.Седунова, А. Розвиваємо мовлення у грі : дидактичні ігри для розвитку мовлення в дит. садку / А. Седунова // Дошкільне виховання. – 2011. – № 9. – С.31–33.
- 57.Тумакова, Г. А. Ознакомление дошкольника со звучащим словом [Текст] : пособие для воспитателя дет. сада / Г. А. Тумакова ; под ред. Ф. А. Сохина. – М. : Просвещение, 1991. – 128 с.
- 58.Трунова В.А. Мовленнєві ситуації як засіб формування комунікативних умінь / В. А. Трунова // Початкова школа. – 1988. – № 8. – С. 26–29.
- 59.Українська мозаїка: книга для читання в дошкільному закладі і родинному колі / упоряд.: Н. І. Вакуленко, Л. В. Гураш, О. П. Долинна, О.В. Низковська. – Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 512 с.

- 60.Царенко О. Мовленнєвий розвиток дитини і його вікові особливості [Текст] / О. Царенко // Дитячий садок. – 2012. – №19. – С.5.
- 61.Чернишова Л. Розвиваємо мовлення малюків : взаємодія з спеціалістами / Л. Чернишова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2011. – № 8. – С.50–55.
- 62.Фетісова, С. Кульки-ігрульки : Дидактичні мовленнєві ігри-вправи / С. Фетісова // Дошкільне виховання. – 2011. – № 3. – С.24–26.
- 63.Школьник, С. У зоопарку : Казка-гра з мімичними етюдами та артикуляційними вправами / С. Школьник // Дошкільне виховання. – 2010. – № 1. – С.26–27.
- 64.Шевченко С. Сніжинка : Заняття з розвитку мовлення та малювання для дітей раннього віку / С. Шевченко // Дитячий садок. – 2009. – № 5. – С.29.
- 65.Шевцова О. А. Цікава граматики. Пізнавально-ігрові комплекси з навчання грамоти /О. А. Шевцова, Н. В. Кривченко. – 2-ге вид., випр. – Х.:Вид. група «Основа», 2011.
- 66.Филипова С.О. Подготовка дошкольников к обучению письму / С.О. Филипова. – Санкт –Петербург: Детство –Пресс, 1999.
- 67.Шипіло Л. Грі-драматизації-належну увагу / Любов Шипіло // Дошкільне виховання. – 2013. – № 1. – С. 14.
- 68.Шахрай Н. Андріївські вечорниці. Розвага для дітей старшого дошкільного віку / Н. Шахрай, І. Котовська // Дошкільне виховання. – 2012. - № 11. – С. 36–38.
- 69.Швець С. Бачимо, чуємо, артикулюємо / С. Швець // Палітра педагога. – 2012. – № 6. – С. 10–13.
- 70.Формування техніки читання – основа успішного навчання [Текст] / О. Любченко // Початкова школа : Науково- методичний журнал. – 2014. – № 7. – С. 12–14.
- 71.Шастова І.В. Експериментальна перевірка ефективності методики навчання молодших школярів техніки читання у школах з поглибленим вивченням англійської мови / І.В.Шастова // Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія. – Випуск 22. – 2013. – С. 181–190.
- 72.Яковенко Я. Веселий обід : Забавлянки з рухами для молодших дошкільнят / Я. Яковенко // Палітра педагога. – 2010. – №1. – С.26.

12. Інформаційні ресурси

1. А. Богуш. Дошкільна лінгводидактика: .[Інформаційний ресурс] : Режим доступу : - [ref55.v-teme.com>bogush...doshkilna lingvodidaktika...](http://ref55.v-teme.com/bogush...doshkilna_lingvodidaktika...)
2. [Інформаційний ресурс] : Режим доступу: doshkolenok.kiev.ua > Речевое развитие.
3. Види занять з розвитку мовлення : [Інформаційний ресурс]: Режим доступу: sladkoezka.blogspot.com/.../blog-post_28.h..
4. Розвиток мовлення у дітей від 0 до 7 років.: [Інформаційний ресурс] : Режим доступу: - ua-referat.com/
5. Особливості розвитку мовлення в дошкільному_.: [Інформаційний ресурс]:

Режим доступу: - ua-referat.com/

6. Розвиток мовлення: [Інформаційний ресурс]: Режим доступу: - pro-zdorovie.com.ua/розвиток-мовлення-.
7. Розвиток мовлення: [Інформаційний ресурс] : Режим доступу: - [doshkolenok.kiev.ua>rechevye-razvitie/184-...](http://doshkolenok.kiev.ua/rechevye-razvitie/184-...)
8. Розвиток мовлення дітей раннього віку: .[Інформаційний ресурс]: Режим доступу: -[klasnaocinka.com.ua>ru/article...ditei-rannogo-viku...](http://klasnaocinka.com.ua/ru/article...ditei-rannogo-viku...)
9. Формування навичок читання молодших школярів шляхом впровадження методики І.Т. Федоренка [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://radchenkov.wordpress.com>.